

Nguồn gốc, ý nghĩa ngày Tết Trung Thu

ISSN: 2734-9195 09:30 16/09/2024

Tết Trung thu mang trong mình những ý nghĩa riêng, là thời gian để các thành viên trong gia đình sum họp, cùng bên nhau trò chuyện về những ngày Trung thu xưa, kể những câu chuyện bình dị trong cuộc sống.

Tổng hợp: **Ánh Dương**

Tết Trung thu là một trong những dịp lễ tại Việt Nam, đánh dấu thời điểm trăng tròn và sáng nhất vào tháng 8 Âm lịch. Tết Trung thu còn được gọi là Tết trăng, Tết đoàn viên, Tết trẻ em hay Tết hoa đăng. Trong tiếng Anh, Tết Trung thu thường được gọi là Mid-Autumn Festival hoặc Moon Festival, Mooncake Festival, Full Moon Festival.

Nguồn gốc Tết Trung thu

Cho đến bây giờ, vẫn chưa xác minh rõ ràng được lịch sử tết Trung thu bắt nguồn từ văn minh lúa nước của Việt Nam hay tiếp nhận từ văn hóa Trung Hoa. Tuy nhiên Người Trung Hoa cổ đại lại cho rằng Tết Trung Thu bắt nguồn từ thời Xuân Thu. Có lẽ Trung thu được bắt đầu từ nền văn minh lúa nước của đồng bằng Nam Trung Hoa và đồng bằng châu thổ sông Hồng của Việt Nam, là một ngày lễ hội mừng thu hoạch được mùa, vào lúc nông dân nghỉ ngơi và vui chơi sau một vụ mùa và cũng có ba truyền thuyết được người ta biết đến nhiều nhất để nói về nguồn gốc của ngày tết Trung thu đó là Hằng Nga và Hậu Nghệ, vua Đường Minh Hoàng lên cung trăng và sự tích về chú Cuội của Việt Nam.

Tết Trung thu bắt nguồn từ Trung Quốc

Theo tài liệu có trong truyền thuyết Trung Quốc khá phổ biến ở thời Tây Hán (206 TCN - 24 SCN), tết Trung thu bắt nguồn từ sự tích Hằng Nga và Hậu Nghệ. Hậu Nghệ là một người bất tử, trong khi đó Hằng Nga là một tiên nữ xinh đẹp sống ở Thiên Đình và hầu hạ cho Tây Vương Mẫu. Cả hai người bị bọn người xấu ganh ghét, hãm hại nên bị giáng xuống trần gian phải sống cuộc đời thường dân làm lụng, săn bắn và có tiếng trong dân gian.

Một ngày nọ dân gian xuất hiện 10 mặt trời, đã thiêu cháy hầu hết sinh linh trên mặt đất. Vua Nghiêu lệnh cho Hậu Nghệ bắn rơi chín mặt trời và được ban một viên thuốc trường sinh bất lão và dặn rằng "*tạm thời chưa được uống*". Một ngày Hậu Nghệ vắng nhà, Hằng Nga phát hiện ra viên linh dược, vì tò mò nàng đã uống viên thuốc và bắt đầu bay về trời cũng đúng lúc Hậu Nghệ vừa về đến. Với chiếc nỏ trong tay, Hậu Nghệ đuổi theo Hằng Nga, nhưng thần gió đã cản chàng lại, còn Hằng Nga thì bay đến cung trăng, viên thuốc bỗng văng ra, kể từ đó nàng mãi ở trên mặt trăng, trở thành tiên nữ được mọi người cúng bái cầu may mắn và bình an.

Ở Trung Quốc, phong tục Tết Trung thu được bắt nguồn từ sự tích về nàng Dương Quý phi, sủng phi của Đường Minh Hoàng. Do nhan sắc quá khuynh thành nên triều thần sợ vua vì quá say đắm bà mà bỏ bê triều chính. Họ đã ép vua ban tử cho sủng phi của mình. Sau khi bà mất, vua nhớ thương bà da diết. Cảm động trước tình cảm này, các nàng tiên đã quyết định cho vua gặp lại Dương Quý phi vào đêm trăng sáng nhất của mùa thu. Về sau, vua chọn ngày Rằm tháng Tám để tưởng nhớ sủng phi của mình.

Tại Việt Nam

Ở Việt Nam, tết Trung thu được tương truyền từ câu truyện sự tích chú Cuội. Ở miền nọ có chàng tiểu phu tên là Cuội, một lần đi rừng vào nhầm hang cọp cuội phát hiện cọp mẹ lấy 1 ít lá cây móm cho đàn cọp con đang chết bỗng sống lại lạ thường, thấy thế chờ cọp mẹ đi chú Cuội đào gốc cây lại mang về.

Trên đường về, Cuội gặp lão ăn mày nằm chết, Cuội lấy ngay mấy lá để cứu lão sống lại và nói "*Đây là cây đa có phép cải tử hoàn sinh, con chăm sóc cây đừng tưới nước bắn cây sẽ bay lên trời*". Kể từ khi có cây Cuội đã cứu sống được nhiều người và được yêu mến kính nể. Một lần, Cuội cứu sống con gái lão địa chủ và được gả con gái cho. Vợ Cuội mắc tính hay quên, hôm nọ Cuội đi vắng cô không nhớ lời chồng dặn nên đã tiểu vào cây quý. Bỗng nhiên mặt đất chuyển động, gió thổi ào ào, cây đa bật gốc phi lên trời xanh, Cuội vừa về đến hốt hải chạy theo níu vào rễ, nhưng cây đa cứ thế bay lên cung trăng kéo theo cả Cuội. Từ đấy, cứ mỗi dịp ngày rằm, ánh trăng sáng nhất, ngược lên trời người ta thấy hình cây cổ thụ có người ngồi dưới gốc, đó chính là chú Cuội và cây thuốc quý.

Ngoài ra, nhiều tài liệu ghi chép lại rằng, ở Việt Nam, Tết Trung thu được tổ chức dưới thời nhà Lý tại kinh thành Thăng Long. Là dịp mà vua Lý muốn tạ ơn thần Rồng đã mang mưa tới cho mùa màng bội thu, cho con dân ấm no.

Đèn ông sao, đầu sư tử, những món đồ chơi ngày Tết Trung thu. Ảnh: st

Ý nghĩa Tết Trung thu ở Việt Nam

Tết Trung thu của người Việt có nhiều điểm đặc biệt khác với Tết Trung thu của người Trung Hoa. Thuở sơ khai, Tết Trung thu được coi là Tết của người lớn, là dịp để mọi người thưởng thức cảnh sắc thiên nhiên khi trời vào thu, uống trà ăn bánh, ngắm ánh trăng rằm tròn vành vạch trên đầu. Con người luôn cho rằng có mối liên hệ giữa cuộc đời và vầng trăng.

Trăng tròn và trăng khuyết, niềm vui và nỗi buồn, sự đoàn tụ, sum họp hay chia tay. Cũng từ đó trăng tròn là biểu tượng của sum họp, con cháu quay về tụ họp bày tỏ sự biết ơn, chăm sóc, báo hiếu tổ tiên, ông bà và cha mẹ. Trải qua thời gian, ngày lễ này dần trở thành ngày Tết của trẻ em, bố mẹ bày cỗ cho các con để mừng Trung thu, mua và làm đủ thứ lồng đèn thắp bằng nến để treo trong nhà và để các con cầm tay đi chơi rước đèn, chơi đùa thỏa thích khi đêm xuống mà không sợ bị ai trách mắng. Cỗ mừng Trung thu thường có bánh trung thu, kẹo ngọt,... và các thứ hoa quả. Đây là dịp để cha mẹ tùy theo khả năng kinh tế thể hiện tình thương yêu con cái một cách cụ thể. Vì thế, tình cảm gia đình thêm khăng khít.

Theo lời các cụ xưa kể lại, vào ngày rằm tháng tám, trai gái trong làng còn cùng nhau hát điệu Trống quân. Thực ra điệu hát này hay được diễn xướng trong những đêm trăng rằm trời sáng, nhưng vào dịp Tết Trung thu thì càng thêm thích hợp. Chẳng những để vui chơi giải trí mà đây còn là hình thức để trai gái

tìm hiểu nhau trước hôn nhân. Qua tiếng hát để tìm người trăm năm, dùng những ca từ uyển chuyển để chinh phục trái tim.

Ngoài ra, Tết Trung thu còn là dịp để người ta ngắm trăng tiên đoán mùa màng và vận mệnh quốc gia. Nếu trăng thu màu vàng thì năm đó sẽ trúng mùa tằm tơ, nếu trăng thu màu xanh hay lục thì năm đó sẽ có thiên tai và nếu trăng thu màu cam trong sáng thì đất nước sẽ thịnh trị.

Cảnh gia đình quây quần bên nhau đêm trăng Rằm tháng 8 - ảnh: st

Phong tục Tết Trung thu ở Việt Nam

Theo phong tục người Việt, vào dịp Tết Trung thu, ban ngày làm cỗ gia tiên, tối đến bày cỗ thưởng nguyệt. Là một lễ đặc biệt đối với nhiều nước ở châu Á, các hoạt động chủ yếu của Tết Trung thu là vui chơi, văn nghệ vui nhộn mang đậm nét đặc trưng.

Rước đèn trung thu

Vào ngày Tết Trung thu, ở khắp mọi nhà, trẻ em được ông bà, cha mẹ chuẩn bị hướng dẫn các bé múa hát, ngắm trăng. Và đặc biệt có một hoạt động không thể thiếu đối với trẻ em chính là rước đèn trung thu và rất nhiều trò chơi vô cùng hấp dẫn. Không chỉ vậy, vào ngày này người lớn cũng có thể thỏa sức vui chơi cùng con trẻ, cùng nhau phá cỗ rước đèn tạo nên một bầu không khí đầm ấm, sum vầy.

Múa Sư tử (múa Lân)

Người Việt tổ chức Múa Lân trong dịp tết Trung thu. Con Lân tượng trưng cho sự may mắn, thịnh vượng và là điềm lành cho mọi nhà. Đội múa Lân thường gồm có một người đội chiếc đầu Lân và múa những điệu bộ của con vật này theo nhịp trống. Ngoài ra còn có thanh la, đèn màu, cờ ngũ sắc, có người cầm côn đi hộ vệ đầu Lân. Đám múa Lân đi trước, người lớn trẻ con đi theo sau.

Bánh trung thu

Nhắc đến Tết Trung thu không thể không nhắc đến chiếc bánh nướng, bánh dẻo. Bánh trung thu, không chỉ có hương vị thơm ngon đặc biệt mà bánh trung thu còn chứa đựng rất nhiều ý nghĩa nhân văn sâu sắc. Chiếc bánh trung thu hình tròn tượng trưng cho ánh trăng đêm rằm, đặc biệt còn là hình ảnh của Tết đoàn viên, sự sum vầy, gắn kết của các thành viên trong gia đình. Ngắm trăng tròn đêm Trung thu mà không thưởng thức miếng bánh nướng, bánh dẻo thì thật là thiếu sót. Vào ngày Rằm tháng 8 âm lịch, người ta thường tặng nhau những chiếc bánh trung thu ngon với ý nghĩa chúc cho mọi điều trong cuộc sống được tròn đầy, viên mãn, chính bởi điều này mà chiếc bánh là món ăn, món quà có giá trị tinh thần, nét đẹp văn hóa không thể thiếu. Thường bánh trung thu sẽ được cắt bằng với đúng số thành viên trong gia đình. Miếng bánh càng đều thì gia đình càng hạnh phúc hòa thuận.

Ngắm trăng

Vào dịp tết Trung thu hầu hết người dân sẽ đổ ra đường để chiêm ngưỡng vẻ đẹp trăng Rằm. Khoảnh khắc trăng lên vô cùng thiêng liêng. Đối với Việt Nam, đất nước có nền văn hóa lúa nước trăng có một ý nghĩa to lớn. Ngày Rằm tháng 8 là lúc cảnh trời đất đẹp nhất, khí hậu mát mẻ, ánh trăng sáng soi rõ từng cảnh vật về đêm. Thời điểm này cũng là lúc việc nông nhàn nhất, mọi người khi đó có thể thành thời ngắm cảnh thưởng nguyệt mà hòa mình vào đất trời.

Sau khi quây quần cùng nhau phá cỗ thì các gia đình sẽ sum vầy ngoài sân hay tìm chỗ thoáng, trên cao để cùng nhau ngắm ánh trăng Rằm. Dưới ánh trăng sáng các ông bà, người lớn cũng thường kể về giai thoại về Trung thu xưa cho con cháu mình nghe.

Phá cỗ

Vào dịp trung thu mỗi gia đình Việt đều bày cỗ có bánh trung thu, kẹo, mía, thị, bưởi, dưa hấu,... tùy vào từng gia đình mà cỗ được trang trí khác nhau. Khi ánh

trăng lên tới đỉnh đầu chính là lúc mọi người cùng nhau phá cỗ và thưởng thức hương vị của Tết Trung thu. Mâm cỗ Trung thu là để cúng trăng và tế trời đất cùng cầu mong cuộc sống tốt lành, mùa màng bội thu và sự đoàn viên trong gia đình.

Tổng hợp: **Ánh Dương**

Tham khảo

Wikipedia

nhandan.vn

baodautu.vn